

РОЗДІЛ II МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

УДК 377/378:33: [005.336.7:004]
<https://doi.org/10.32835/2223-5752.2018.17.77-84>.

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ В ГАЛУЗІ ЕКОНОМІКИ

Марина Артюшина,

*доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та психології
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»*

ORCID: 0000-0002-9605-7161

Researcher ID: D-5362-2016

e-mail: artar1@ukr.net

КЛЮЧОВІ СЛОВА:

інформативно-цифрова компетентність, інформаційні технології, підготовка педагогів професійного навчання, професійна освіта, проектне навчання

Реферат

Проаналізовано значення розвитку інформаційно-цифрової компетентності сучасних педагогів у контексті стратегічних завдань розвитку в Україні інформаційного середовища та реформування системи освіти, підвищення якості підготовки педагогів для системи професійної освіти. Показано, що проблема розвитку інформаційно-цифрової компетентності майбутніх педагогів професійного навчання в галузі економіки ще не отримала достатнього наукового обґрунтування. Описано зміст дисциплін інформативного спрямування в освітньо-професійних програмах підготовки педагогів професійного навчання. Розкрито цілі і завдання дисципліни «Інформаційні технології в освіті та ТЗН» для розвитку інформаційно-цифрової компетентності майбутніх педагогів професійного навчання в галузі економіки. Доведено важливість оволодіння майбутніми педагогами професійного навчання навичками використання сучасних Інтернет-ресурсів, створення власних сайтів, блогів, використання хмарних технологій, соціальних мереж у навчанні тощо. Показано зв'язок дисципліни з іншими компонентами освітньо-професійної програми підготовки педагогів. Визначено перелік програмних результатів навчання з дисципліни відповідно до категорій Національної рамки кваліфікацій (знання, уміння, комунікація, автономія). Описано зміст та специфіку дисципліни. Наведено результати опитування студентів щодо оцінювання їхньої інформаційно-цифрової компетентності та володіння сучасними ІТ. Показано, що електронні засоби займають дуже важливе місце у житті сучасних студентів. Водночас, ці ресурси використовуються переважно для спілкування в соціальних мережах. Потребують розвитку навички використання в навчанні сучасних хмарних технологій, засобів проведення онлайн-опитувань, створення інтерактивних презентацій, сайтів, блогів та ін. Окреслено важливість організації у процесі вивчення дисципліни проектної діяльності з використанням сучасних інформаційних технологій. Така діяльність дає змогу розвинути інформаційно-цифрову компетентність студентів, сформувані комплексні вміння щодо пошуку інформації, комунікації, синхронного та асинхронного спілкування, організації спільної діяльності, обміну інформацією та матеріалами, проведення он-лайн опитувань, створення веб-портфоліо та мультимедійної презентації результатів проекту, розробки електронних освітніх ресурсів як продуктів проектної діяльності.

Постановка проблеми. Розвиток інформаційного суспільства в Україні є одним з важливих сучасних напрямів державної політики, що припускає впровадження інформаційних технологій у всі сфери життя. У Концепції Нової української школи (2016) зазначено про важливість розвитку ключових компетентностей учнів до життя. Однією з 10 ключових компетентностей Нової української школи визначено інформаційно-цифрову компетентність, яка передбачає впевнене і, водночас, критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для створення, пошуку, опрацювання, обміну інформацією на роботі, в публічному просторі та приватному спілкуванні; інформаційну й медіа-грамотність, основи програмування, алгоритмічне мислення, роботу з базами даних, навички безпеки в Інтернеті та кібербезпеці; розуміння етики роботи з інформацією (авторське право,

інтелектуальна власність тощо) (Нова українська школа, 2016, с. 11).

Головною умовою розвитку інформаційно-цифрової компетентності учнів та студентів є відповідна підготовка вчителів та викладачів. У Національній доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні зазначено: «Визначальним для ефективного впровадження ІКТ в освіту та розвитку інформаційно-освітнього простору є формування інформаційно-комунікаційних компетентностей (ІК-компетентностей) педагогічних, науково-педагогічних працівників і керівних кадрів освіти шляхом ознайомлення їх із актуальними розробками в галузі ІКТ, підвищення кваліфікації педагогічних працівників, працівників методичних служб, навчальних закладів, наукових установ і органів управління освітою (Кремень, с. 159). У новій Концепції розвитку педагогічної освіти зазначено, що проблемою, яка потребує розв'язання, є дисбаланс між суспільним запитом на висококваліфікованих педагогічних працівників, перспективами розвитку суспільства, глобальними технологічними змінами та існуючою системою педагогічної освіти, а також рівнем готовності/спроможності сучасних педагогічних працівників до прийняття та реалізації освітніх реформ в Україні (Міністерство освіти і науки України, 2016). Отже, актуальним є науковий пошук способів вирішення цієї проблеми стосовно певних сфер професійної підготовки майбутніх педагогів та професійно важливих у сучасних умовах компетентностей.

Ця стаття присвячена проблемі розвитку інформаційно-цифрової компетентності майбутніх педагогів професійного навчання в галузі економіки, а також їх підготовці до використання інформаційних технологій (далі ІТ) при навчанні учнів закладів професійної освіти.

Метою статті є обґрунтування цілей і змісту підготовки майбутніх педагогів професійного навчання в галузі економіки до використання інформаційно-комунікаційних технологій в закладах професійної освіти.

Аналіз останніх досліджень. Проблема використання ІТ та розвитку відповідних компетентностей суб'єктів навчання сьогодні привертає увагу багатьох дослідників. Питанням інформатизації освіти, створення інформаційного освітнього середовища, розвитку інформаційних компетентностей педагогів присвячені праці В. Бикова, А. Гуржія, Р. Гуревича, М. Жалдака, Л. Карташової, Н. Морзета і ін. Теоретичні і методичні основи професійної підготовки майбутніх учителів технологій до розроблення та використання електронних освітніх ресурсів вивчала І. Смирнова.

Підготовку майбутніх інженерів-педагогів до використання комп'ютерних систем досліджувала Т. Бондаренко. Розвиток інформаційних компетентностей керівників ПТНЗ вивчали Л.Петренко, О.Гуменний та ін. Суть інформаційної компетентності як складової формування фахової компетентності майбутніх педагогів професійного навчання будівельного профілю розглядали М. Бондаренко та І. Черноплат (2018). Супровід психолого-педагогічної підготовки педагогів професійного навчання засобами інформаційних технологій проаналізувала Н. Титова (2016). Водночас, дослідники частіше звертаються до питань розвитку інформаційної компетентності вже працюючих педагогів. До того ж зміст цієї компетентності напряму залежить від розвитку сучасних інформаційних технологій, який є дуже змінним, відповідно актуальним є постійне оновлення навчальних програм дисциплін, присвячених підготовці педагогів професійного навчання до використання ІТ, розвитку їхньої інформаційно-цифрової компетентності. Отже, проблема розвитку інформаційно-цифрової компетентності майбутніх педагогів професійного навчання у галузі економіки ще не отримала достатнього наукового обґрунтування.

Виклад основного матеріалу. Законом України «Про вищу освіту» передбачено, що підготовка фахівців з вищою освітою здійснюється за відповідними освітніми чи науковими програмами за кожною спеціальністю, на підставі якої заклад вищої освіти розробляє навчальний план, в якому визначено перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах ЄКТС, послідовність вивчення дисциплін, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю. У свою чергу, зміст освітньої програми визначається вимогами стандарту вищої освіти за кожною спеціальністю, розробленого центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки. На жаль, на сьогодні на сайті МОН України поки ще не представлено навіть проекту стандарту вищої освіти на першому (бакалаврському) рівні за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Водночас, закладами вищої освіти здійснюється самостійна розробка та запровадження освітніх програм. Зокрема, у ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» з 2016 р. запроваджено освітньо-професійну програму підготовки здобувачів вищої освіти на першому (бакалаврському) «Професійна освіта (Економіка)», а з 2018 р. розпочато підготовку за новою освітньо-професійною програмою

Таблиця 1

Дисципліни з розвитку інформаційно-цифрової компетентності майбутніх педагогів професійного навчання в галузі економіки

Освітньо-професійна програма	Компоненти освітньої програми	Кількість кредитів	Форма підсумкового контролю	Курс (семестр)
«Професійна освіта (Економіка)»	Інформатика	4	Екзамен	I (2)
	Мистецтво презентації	4	Залік	I (2)
	Інформаційні технології в освіті і ТЗН	4	Залік	IV (8)
«Економічна та бізнес-освіта»	Прикладна інформатика	4	Екзамен	I (1)
	Інноваційні та інформаційні технології в освіті (практикум)	5	Залік	III (6)

«Економічна та бізнес-освіта». У змісті обох цих програм передбачено вивчення навчальних дисциплін, безпосередньо спрямованих на розвиток інформаційно-цифрової компетентності майбутніх педагогів професійного навчання в галузі економіки (табл. 1). В обох освітньо-професійних програмах є два етапи розвитку інформаційно-цифрової компетентності майбутніх педагогів професійного навчання в галузі економіки, а саме:

1. Вивчення базової навчальної дисципліни «Інформатика» чи «Прикладна інформатика» на I курсі, що дає змогу сформувати базову інформаційно-цифрову компетентність студентів.

2. Оволодіння навичками використання інформаційних технологій у викладацькій діяльності в процесі вивчення дисципліни «Інформаційні технології в освіті і ТЗН» (4 курс) або «Інноваційні та інформаційні технології в освіті (практикум)» (3 курс). На даному етапі студенти, що навчаються за програмою «Економічна та бізнес-освіта», знаходяться лише на I курсі, тому розглянемо докладніше викладання дисципліни «Інформаційні технології в освіті і ТЗН» у процесі професійної підготовки педагогів професійного навчання в галузі економіки за освітньо-професійною програмою «Професійна освіта (економіка)».

Нещодавно основною метою дисципліни «Інформаційні технології в освіті і ТЗН» було

ознайомлення студентів з невеликим пакетом основних комп'ютерних програм, зокрема, пакетом прикладних програм Microsoft Office, оволодіння простими навичками використання мережі Інтернет (пошук інформації, користування електронною поштою тощо).

Стрімкий розвиток інформаційного забезпечення впродовж останніх років супроводжувався появою величезної кількості різноманітних Веб-сервісів, що підтримують різні потреби й активність користувачів, дають їм змогу перетворитися в авторів та співавторів мережевого контенту. Нині в мережі представлені численні інформаційні платформи, програми, додатки для створення і використання електронних освітніх ресурсів (у тому числі он-лайн). Упродовж останніх років відбувся перехід від технології Web 1.0 (технології, які надавали користувачу можливість шукати інформацію, переглядати її та копіювати) до технологій Web 2.0 (технології, що дають змогу користувачам спільно діяти, створювати Інтернет-співтовариства для обміну інформацією, збереження посилань та мультимедійних документів, створення та редагування публікацій) та Web 3.0 (технології, що побудовані на обміні інформацією між ресурсами, що уможливує принципово поліпшити пошук, зробити його індивідуалізованим, мобільним, живим) (Кадемія та Шахіна, 2011, с. 80-85. Відповідно, сьогодні

необхідно вчити студентів та майбутніх педагогів навичкам використання цих ресурсів, створення власних сайтів, блогів, використання хмарних технологій, соціальних мереж у навчанні тощо.

Навчальна дисципліна «Інформаційні технології в освіті і ТЗН» спрямована на формування у майбутніх педагогів компетентностей щодо раціонального використання інформаційних технологій і технічних засобів навчання у навчальному процесі й дає можливість оволодіти сучасними комп'ютерними програмами для створення дидактичних матеріалів, навчитися здійснювати пошук та опрацювання інформації засобами ІТ, використовувати в навчальному процесі web-технології, засоби мобільних телекомунікаційних пристроїв для зберігання та опрацювання інформації, організації самостійної роботи учнів, проектної діяльності тощо, створювати і вести сайти та блоги навчального призначення, організувати дистанційне навчання, проводити відео-конференції, веб-семінари, встановлювати відео-зв'язок, використовувати мультимедійні проектори, інтерактивні дошки та інші види сучасного електронного обладнання у навчальному процесі.

Дисципліна ґрунтується на знаннях, уміннях та практичних навичках, отриманих у процесі вивчення предмета «Інформатика». Є логічним

продовженням дисциплін професійної та практичної підготовки «Методологія та дидактика професійної освіти», «Методика професійного навчання» й інших дисциплін дидактичного спрямування. Є передумовою подальшого вивчення дисциплін «Інноваційні технології навчання», «Управління проектною діяльністю в освіті».

Метою вивчення дисципліни «Інформаційні технології в освіті і ТЗН» є формування у майбутніх педагогів компетентностей щодо раціонального використання інформаційних технологій і технічних засобів навчання у навчальному процесі.

Завдання: ознайомлення з можливостями використання сучасних інформаційних технологій і технічних засобів навчання в навчальному процесі закладів професійної освіти; формування цілісної системи знань і вмінь щодо методики використання сучасних інформаційних технологій та технічних засобів у процесі навчання; розвиток ІТ-компетентності та інформаційної культури майбутніх фахівців.

Предметом дисципліни є використання інформаційних технологій і технічних засобів навчання у навчальному процесі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Інформаційні технології в освіті і ТЗН» студент повинен набути таких результатів навчання (табл. 2).

Таблиця 2

Програмні результати навчання

Знання	<ul style="list-style-type: none"> - базових понять «інформація», «інформаційні технології», «дистанційне навчання», «мобільне навчання», «електронне навчання», «змішане навчання», Smart-технології, «технічні засоби навчання», програмні засоби навчального призначення, «мультимедійні технології», «ІТ-компетентність», «інформаційна культура», «інформаційне освітнє середовище» тощо; - теоретичних основ використання комп'ютерних мереж та ресурсів Internet у навчальному процесі; - сучасних електронних засобів підтримки навчального процесу та прийомів їх інтеграції з традиційними навчально-методичними матеріалами; вимог до розробки навчальних проектів засобами ІТ; - функціональних можливостей та особливостей використання соціальних сервісів у навчальній діяльності; - методик і технологій підготовки та використання електронних освітніх ресурсів, мультимедійних навчальних матеріалів.
Уміння	<ul style="list-style-type: none"> - користуватися можливостями глобальної мережі Internet для пошуку та одержання необхідної інформації, збереження інформації, організації комунікації, робота з хмарними сервісами; - ефективно використовувати прикладні програми загального призначення. спеціалізовані програмні розробки в освітній діяльності, соціальні сервіси; - застосовувати ІТ для реалізації проектного навчання; - використовувати сучасне електронне демонстраційне обладнання у навчальному процесі; - створювати мультимедійні навчальні матеріали (відео-лекції, електронні підручники, презентації, анімаційні ролики, дидактичні тести та ін.); - використовувати системи дистанційного навчання, розробляти дистанційні освітні курси.

Продовження таблиці 2

Комунікація	- здатність до спілкування у мережі Internet, використання соціальних мережеских сервісів, в тому числі й хмарних, електронної пошти для обміну інформацією, взаємодії; - дотримання етичних принципів комунікації, збереження авторських прав та забезпечення безпеки діяльності у мережі Internet; - здатність до організації взаємодії у системі дистанційного навчання.
Автономія	- здатність до особистої та соціальної відповідальності за діяльність у мережі Internet; - автономність та ініціативність у використанні інформаційних технологій та сучасних технічних засобів навчання в освітній діяльності.

Змістовно дисципліна складається з двох модулів та семи тем (табл. 3).

Таблиця 3

Зміст дисципліни «Інформаційні технології в освіті та ТЗН»

Змістові модулі	Теми
1. Сучасні інформаційні технології та технічні засоби навчання	Тема 1. Поняття інформаційних технологій та технічних засобів навчання Тема 2. Комп'ютерні мережі. Технологія використання ресурсів Internet у навчальному процесі Тема 3. Проектне навчання засобами ІТ Тема 4. Соціальні медіа у навчанні з використанням ІТ Тема 5. Використання сучасного електронного демонстраційного обладнання у навчальному процесі
2. Мультимедійні технології та дистанційна освіта	Тема 6. Створення мультимедійних навчальних матеріалів Тема 7. Технології дистанційного навчання

Специфіка викладання дисципліни «Інформаційні технології в освіті та ТЗН» у КНЕУ полягає в тому, що вона викладається одночасно викладачами двох кафедр: кафедрою педагогіки та психології (1 модуль) та кафедрою інформатики та системології (2 модуль). Кількість навчальних годин та балів підсумкового контролю розподілена рівномірно між модулями.

Викладання дисципліни супроводжувалося опитуванням студентів. Анкету було створено і розміщено в додатку Forms, який дає можливість організувати та опрацьовувати результати опитування он-лайн. В анкеті з'ясувалися відомості щодо частоти використання студентами електронних гаджетів, призначення використання мережі Інтернет, володіння комп'ютерними програмами, самооцінки своїх інформаційно-цифрових компетентностей тощо.

На запитання: «Як часто ви використовуєте електронні гаджети (комп'ютер, смартфон, планшет)?» більшість опитаних відповіли:

«Кожної хвилини» (71 %), інші – «Раз на годину» (29%). Отже, електронні засоби займають дуже важливе місце в житті сучасних студентів.

На запитання: «З якою метою ви частіше використовуєте мережу Інтернет?», в якому можна було обрати до 3-х відповідей, найчастіше опитувані обирали варіант «спілкування у соціальних мережах», на другому місці виявилася відповідь «пошук інформації», на третьому – «навчання». Отже, саме ці ресурси (а також їх поєднання) мають на сьогодні найбільшу важливість для використання в навчанні.

У запитанні: «Якими з наведених комп'ютерних програм компанії Microsoft ви володієте та в якій мірі?» студентам пропонувалося оцінити ступінь оволодіння додатками Office 365: Word, Excel, Power Point, OneNote, Forms, Sway, OneDrive. У результаті було виявлено, що студенти найкраще

володіють програмами Word та Power Point, найгірше – Forms та Sway. Враховуючи, що останні додатки сьогодні можуть успішно використовуватися в навчанні (Forms є додатком створення та проведення онлайн-опитувань, Sway – додатком для створення сучасних інтерактивних презентацій), а Office 365 є платформою, що безкоштовно надається освітнім організаціям для використання, вважаємо, що при вивченні дисципліни варто більше уваги приділити цим програмам.

На запитання: «Якими комп'ютерними програмами ви ще володієте?» студенти вказували, в основному, програми опрацювання фото- і відео зображень.

У запитанні: «Як ви оцінюєте свої ІТ-навички?» студенти найвище оцінили свою здатність до створення презентацій, спілкування в соціальних мережах, роботу в мережі Інтернет, з електронною поштою та в текстовому редакторі; найнижче - здатність до створення Web-сайту та ведення блогу.

Хоча проведене опитування служило скоріше мотиваційній меті – заохочення студентів до вивчення дисципліни – отримані результати продемонстрували необхідність розвитку інформаційно-цифрової компетентності студентів у плані використання сучасних комп'ютерних програм та Інтернет-додатків.

У процесі вивчення дисципліни використовувався додаток OneNote, який є дуже зручним засобом для розміщення інформаційних матеріалів курсу, організації

самостійної роботи студентів та проектної діяльності.

Важливу роль у вивченні дисципліни відіграє проектна діяльність, яка дає змогу розвинути комплекс умінь до використання інформаційних технологій: пошук інформації, комунікація, синхронне та асинхронне спілкування, організація спільної діяльності, обмін інформацією та матеріалами, проведення он-лайн опитування, створення веб-портфоліо результатів проекту, мультимедійної презентації результатів проекту, створення електронного освітнього ресурсу як продукту проектної діяльності. Зокрема, студентам було запропоновано виконати спільні проекти у підгрупах зі створення освітнього сайту, освітнього блогу та веб-квесту.

Висновки. Практика підготовки майбутніх педагогів професійного навчання демонструє важливість розвитку їхньої інформаційно-цифрової компетентності за рахунок вивчення спеціальних дисциплін інформативної спрямованості. Водночас, необхідно поглиблювати використання ІТ у навчальному процесі всіх дисциплін професійної підготовки. У змісті дисципліни «Інформаційні технології в освіті та ТЗН» доцільно переходити від використання елементарних програм до більш складних, сучасних інструментів, що дасть змогу формувати комплексні навички майбутніх педагогів, ширше використовувати можливості Інтернет, сучасних сервісів, соціальних мереж та хмарних середовищ.

Література

1. Бондаренко, М. І. та Черноплат, І. О., 2018. Інформаційна компетентність як складова формування фахової компетентності майбутніх педагогів професійного навчання будівельного профілю. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Сер. : Педагогічні науки*, [online] 2(1), с.75-81. Доступно: <[http://nbuv.gov.ua/UJRN/vgnpu_2018_2\(1\)_12](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vgnpu_2018_2(1)_12)> [Дата звернення: 7 Грудень 2018].
2. Кадемія, М. Ю. та Шахіна, І. Ю. 2011. *Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі* : навчальний посібник. Вінниця, ТОВ «Планер».
3. Міністерство освіти і науки України (МОН), 2018. *Наказ Міністерства освіти і науки України від 16 липня 2018 р. № 776 «Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти»*, [online] (Останнє оновлення 16 Липень 2018) Доступно: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti> [Дата звернення 2 Грудень 2018].
4. Кремень, В.Г. ред., 2016. *Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні*. К. : Педагогічна думка, 2016.
5. *Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи*, 2016. К. : Міністерство освіти і науки України.
6. Титова, Н., 2016. Супровід психолого-педагогічної підготовки педагогів професійного навчання засобами інформаційних технологій.

Молодь і ринок, [online] 3, с.73-76. Доступно: [Дата звернення 2 Грудень 2018].
<http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2016_3_16>

KEY WORDS:

informative digital competence, information technologies, VET teachers training, vocational education, project training

Abstract

Information-digital competence development for future VET teachers in economic sector

Maryna Artiushyna,

*Doctor of pedagogical science, Professor
Head of a Pedagogic and psychology department
SHEI "Vadym Hetman Kyiv National economic university"*

The significance of modern teachers' information and digital competence development in the context of the strategic tasks for information environment development in Ukraine and the education system reforming, improvement of VET teachers training quality is analyzed. It is shown that the problem of future VET teachers' information and digital competence development in the field of economics has not yet received the sufficient scientific substantiation. The content of informative direction disciplines in educational-professional programs for VET teachers training is described. The goals and tasks of the discipline "Information Technologies in Education and TMT" for future VET teachers' information and digital competence development in the field of economics are revealed. The importance of future VET teachers mastering skills on using modern Internet resources, own sites and blogs creating, using cloud technologies, social networks in education, etc. is proved. The connection of the discipline with other components of teachers educational and professional training program is shown. The list of program learning outcomes in the discipline according to the National qualification framework categories (knowledge, skills, communication, autonomy) is determined. The content and distinguishing features of the discipline are described. The students survey findings on their information and digital competence and using modern IT are presented. It is shown that digital assets occupy a very important place in a modern student's life. At the same time, these resources are used mainly for communication in social networks. There is the need to develop skills for using modern cloud technologies, online surveys, creating interactive presentations, sites, blogs, etc. The importance process organisation for studying the discipline of the project activity using modern information technologies is outlined. Such activity allows to develop the students' information and digital competence, form integrated skills for searching information, communication, synchronous and asynchronous communication, joint activity organisation, information and materials exchange, on-line surveys conducting, web-portfolio and project results multimedia presentation creation, digital educational resources development as products of their project activity.

References

1. Bondarenko, M. I. ta Chornoplat, I. O., 2018. Informatsiina kompetentnist yak skladova formuvannia fakhovoi kompetentnosti maibutnikh pedahohiv profesiinoho navchannia budivelnogo profilu. *Visnyk Hlukhivskoho natsionalnogo pedahohichnogo universytetu imeni Oleksandra Dovzhenka. Ser. : Pedahohichni nauky*, [online] 2(1), s.75-81. Dostupno: <[http://nbuv.gov.ua/UJRN/vgnpu_2018_2\(1\)_12](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vgnpu_2018_2(1)_12)> [Data zvernennia: 7 Hruden 2018].
2. Kademiia, M. Yu. ta Shakhina, I. Yu. 2011. *Informatsiino-komunikatsiini tekhnologii v navchalnomu protsesi : navchalnyi posibnyk*. Vinnytsia, TOV «Planer».
3. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy (MON), 2018. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 16 lypnia 2018 r. № 776 «Pro zatverdzhennia Kontseptsii rozvytku pedahohichnoi osvity», [online] (Ostannie onovlennia 16 Lypen 2018) Dostupno: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti> [Data zvernennia 2 Hruden 2018].
4. Kremen, V.H. red., 2016. *Natsionalna dopovid pro stan i perspektyvy rozvytku osvity v Ukraini*. K. : Pedahohichna dumka, 2016.
5. *Nova ukrainska shkola: kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly*, 2016. K. :

Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy.
6. Tytova, N., 2016. Suprovid
psykholoho-pedahohichnoi pidhotovky
pedahohiv profesiinoho navchannia zasobamy

informatiinykh tekhnolohii. *Molod i rynek*,
[online] 3, s.73-76. Dostupno: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2016_3_16> [Data zvernennia 2
Hruden 2018].

УДК 378:33]:37.042:[37.015.3:005.32]
<https://doi.org/10.32835/2223-5752.2018.17.84-88>.

ДІАГНОСТУВАННЯ МОТИВАЦІЙНО-ОСОБИСТІСНОГО СКЛАДНИКА САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ЕКОНОМІКИ

Лариса Борисенко,

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та психології
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ
ORCID: 0000-0002-4318-997X
e-mail: borisenko-l@ukr.net

Катерина Кучерява,

старший викладач кафедри педагогіки та психології
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ
ORCID: 0000-0001-9641-0503
e-mail: kakucheriava@gmail.com

КЛЮЧОВІ СЛОВА:

самоосвітня
компетентність
викладача економіки,
мотиваційно-особистісна
складова самоосвітньої
компетентності,
мотиви,
потреби,
особистісні якості,
діагностика,
критерії,
показники,
майбутні викладачі
економіки

Реферат

У статті розкрито сутність та зміст мотиваційно-особистісного складника структури самоосвітньої компетентності майбутніх викладачів економіки. На основі аналізу різних наукових підходів визначено, що самоосвітня компетентність викладача економіки є інтегративна властивість особистості, що характеризується наявністю стійкої внутрішньої мотивації та професійно-значущих особистісних якостей, спрямованих на безперервний процес підвищення кваліфікації педагога.

У ході дослідження обґрунтовано доцільність використання психодіагностичних методик, визначено та обґрунтовано критерії та показники для оцінки сформованості мотиваційно-особистісної складової самоосвітньої компетентності, до якої входять мотиви й потреби студентів щодо самоосвіти, потреби в самовдосконаленні, а також самоефективність особистості. Встановлено, що сформованість мотиваційно-особистісного складника вказаної компетентності характеризується та оцінюється певними рівнями її розвитку, які ідентифікуються на основі інтерпретації якісних та кількісних характеристик та інтенсивності прояву її показників. Представлено методичку емпіричного дослідження, проведеного в Київському національному економічному університеті імені Вадима Гетьмана. За результатами експерименту виявлено, що домінуючими мотивами самоосвітньої діяльності серед респондентів загальної вибірки є мотиви: професійного саморозвитку (37,5%), особистісного становлення (36,3%) та пізнавальні (24,5%). У респондентів виявлено високі та середні рівні прояву показників мотиваційно-особистісної складової самоосвітньої компетентності: потреба у самовдосконаленні особистості – у 64,3% осіб, рівень професійної спрямованості – у 46,9% осіб; мотивація досягнення успіху у самоосвітній діяльності – у 51,3% осіб; самоефективність особистості – у 54,3% осіб.

Отримані результати дослідження мотиваційно-особистісної сфери респондентів вказують на наявність у майбутніх викладачів економіки передумов та потенційних можливостей щодо формування самоосвітньої компетентності, що розглядається як процес і результат розвитку особистості студента під впливом зовнішніх і внутрішніх умов, пов'язаних з вдосконаленням та появою в структурі особистості нових, раніше відсутніх якостей, мотивів, потреб у самоосвіті.